

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1865.

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 369.

ΩΡΟΣ Ο ΕΠΑΜΥΝΩΝ.

(Συνέχ. και τέλος. Ίδε φυλ. 368.)

III.

Ὅτι δὲ ὁ ἐν ἄβου Διάβολος καὶ Σατανᾶς ἐστὶν ὁ παρ' Αἰγυπτίους ἐν ἄβου Τυφῶν ἢ Σήθ, τεκμηριώσιν ἡ Νεκυόβιβλος καὶ τῶν αἰγυπτίων νεκρῶν οἱ ἐντάφιοι πάπυροι, ἐν οἷς παρίσταται ὁ ἀρχηγὸς τῆς κολάσεως καὶ τοῦ αἰωνίου πυρός ὑπὸ τὰ σχήματα κροκοδείλων ἐπιστρεφόμενων, ὄφρων ἢ ἐχιδνῶν, τοῦ δράκοντος Σάτα καὶ τέλος τοῦ ὄνοειδοῦς Σήθ.

Ἡ Νεκυόβιβλος, ἢ τοι τὸ σύνολον τῆς παρ' Αἰγυπτίους νεκρικῆς ἀκολουθίας, εὐχολόγιον πλήρες, ὡς ἦν ἐν χρήσει κατὰ τὴν θανήν, τὰς ἐπικηδείους τελετὰς καὶ τὰ μνημόσυνα τῶν τεθναῶτων, σώζεται εἰς διαφόρους παπύρους ἐν ἱερατικῇ ἢ ἱερογλυφικῇ γραφῇ, περικοπαὶ δὲ αὐτῆς ἀπαρτίζουσι τοὺς ἐγκολπίως μετὰ τῶν τετραριχουμένων νεκρῶν συντεταμένους παπύρους. *Νεκρικὴ Ἀκολουθία* (*Rituel funéraire*) ὠνομάσθη τὸ εὐχολόγιον τοῦτο παρὰ τοῦ Champollion, καὶ *Νεκυόβιβλος* (*Todtenbuch*) παρὰ τοῦ Λεψίου, ἐν ᾧ παρ' Αἰγυπτίους ἐκαλεῖται Ἀναστάσιμος Ἀκολουθία ἢ μᾶλλον κυριολεκτικῶς «*Βιβλος τῆς παρουσίας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.*» Τοῦ ἐν Ταυρίνῳ τῆς Ἰταλίας ἀντιτύπου ἐν ἱερογλυφικῇ γρα-

φῇ, περιέχοντος 165 κεφάλαια, καὶ τοῦ ἐν Λούβρω τῶν Παρισίων ἐν ἱερατικῇ γραφῇ ἢ χρονολογία δὲν ὑπερβαίνουσι τὴν δυναστείαν τῶν Παμμυτιχῶν ἀλλ' ὑπάρχουσι περικοπαὶ τῆς Νεκυόβιβλου ἐγγεγλυμμένα ἐπὶ μνημείων καὶ στηλῶν πρὸ τῆς εἰσβολῆς καὶ δυναστείας τῶν Ἰασῶς, ἐπιμαρτυροῦσαι τὴν ἐν τοῖς ἀπωτάτοις καιροῖς ἀναβαίνουσαν ἀρχαιότητα τοῦ κειμένου· λάρναξ, φέρουσα χρονίαν ἀπὸ τῆς δωδικάτης δυναστείας, ἔχει ὡς ποικίλμα ἀντίγραφον τοῦ δευτέρου τῆς νεκρικῆς ἀκολουθίας κεφαλαίου, τοῦ φέροντος τίτλον «*Περὶ τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς.*» Ἡ τοῦ Λούβρου ἱερατικὴ βιβλος φέρει σχῆμα καὶ μέγεθος ἀπαράλλακτον ὡς τὰ παρ' ἡμῖν τριώδια καὶ πεντηκοστάρια τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἔχουσα τὸ μὲν κείμενον μὲ γράμματα μέλανα, τοὺς δὲ τίτλους, τὰ τυπικά, τὰ ἀρχικά τῶν κεφαλαίων στοιχεῖα καὶ τὰ ἀντίφωνα μὲ γράμματα ἐρυθρὰ, καὶ τὰς σελίδας ἀπὸ τοῦ ἁ μέχρι τοῦ ιε κεφαλαίου, ἅτινα εἰσὶν ἡ εἰσαγωγή, καὶ ἀπὸ τοῦ ις' μέχρι τοῦ ιζ' εἰς γραμμὰς ἐκτενεῖς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, ἀπὸ δὲ τοῦ ιη' κεφαλαίου καὶ ἐφεξῆς αἱ σελίδες διακροῦνται εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας, ἐνίοτε δὲ καὶ πέντε στήλας, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν ἀρχαιότερα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.

Τῆς Νεκυόβιβλου ἑνδεκα ὁλόκληρα κεφάλαια (λά—μά) περιλαμβάνουσι τὰ ἱερά λόγια, ἅτινα ἢ

ψυχὴ τοῦ θανόντος ἔδει ἵνα ἀπαγγέλλῃ πρὸς ἀποτροπιασμὸν τοῦ πονηροῦ. Ἐν τέλει τοῦ λά κεφαλαίου καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λβ', ἅτινα ἐπιγράφονται « Πρὸς ἀποτροπιασμὸν τῶν κροκοδείλων, » παρίσταται ὁ θανὼν κεντῶν διὰ λόγχης τέσσαρας ἐπιστροφόμενους κροκοδείλους, καὶ ἐν ταῖς ἀναγινωσκομένοις παρουσιάζεται ἡ ψυχὴ ἀναφέρουσα, ὅτι εἶνε κάτοχος τῶν ἱερῶν λογίων, καὶ λέγει πρὸς τὸν κροκόδειλον· « Ἀπόρρητον ἔστω σοι τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Θεοῦ. » Τὸ λγ' κεφάλαιον ἐπιγράφεται « Πρὸς ἀποτροπιασμὸν τοῦ ὄφρου, » καὶ παρίσταται τὸν θανόντα μαχόμενον κατὰ τοῦ ὄφρου. Τὸ λδ' κεφάλαιον ἀνευ εἰκόνας, ἐπιγράφεται· « Ἴνα ὁ ἐν ἔδου μὴ καταβρωθῆ παρα τοῦ χαίνοντος δράκοντος Σάτα. » Τὰ κεφάλαια λζ' καὶ λη' ἐπιγράφονται· « Πρὸς ἀποτροπιασμὸν τῆς ἐχίδνης, » καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λζ' παρίσταται ὁ θανὼν πολεμῶν κατὰ τῆς ἐχίδνης καὶ τιτρώσκων τὴν κεφαλὴν τῆς. Τὸ λθ' κεφάλαιον ἐπιγράφεται· « Πρὸς ἀποτροπιασμὸν τοῦ Ρέβρωθ » (Ἀπόφιας κατ' ἄλλην γραφὴν, ἧτοι Τυφῶνος ἐχθροῦ τοῦ ἡλίου), καὶ παρίσταται ὁ θανὼν μαχόμενος μετὰ τεσσάρων ὄφρων. Τὸ μ' κεφάλαιον ἐπιγράφεται· « Πρὸς ἀποτροπιασμὸν τοῦ καταβεβλημένου ὄνοιδου Σήθ καὶ τῆς ἐχίδνης, » καὶ παρίσταται ὁ θανὼν κεντῶν διὰ τῆς λόγχης ἐχιδναν καὶ παρακείμενον ὄναγρον. Τὸ μὰ κεφάλαιον τέλος ἐπιγράφεται· « Ἴνα ὁ ἐν ἔδου ἀποτροπιάσῃ τὸν ψυχοφθόρον ὄφιν, » καὶ παρίσταται ὁ θανὼν τιτρώσκων καὶ κεφαλὴν ὄφρου ἐπικειμένου τοῖς ἱεροῖς. Ἄξιον σημειώσεως, ὅτι εἰς πάσας τὰς περιστάσεις αὐτάς ὁ μὲν θανὼν, οἱ κροκοδείλοι καὶ ὁ ὄνος, ἧτοι αὐτὸς ὁ νεκρὸς καὶ ὁ χθόνιος τοῦ ἔδου θεός, ζωγραφοῦνται διὰ χρώματος μέλανος εἰς σημεῖον τοῦ πένθους καὶ τῆς βασιλείας τοῦ σκότους καὶ τῶν σκιῶν, ἡ δὲ ἐχιδνα καὶ οἱ ὄφεις διὰ χρώματος ἐρυθροῦ, εἰς σημεῖον τοῦ αἵματος καὶ τοῦ πυρὸς τῆς κολάσεως.

Διὰ τῆς περαιτέρω ἐπιμελεστεράς ἀναγνώσεως τῆς Νεκροβίβλου δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν καλλίτερα τὰς σχέσεις τοῦ Ἰθρου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Ὄσιριν ἐξ ἑνός, καὶ πρὸς τὸν ἀντίπαλον ἀμφοτέρων, τὸν Τυφῶνα, ἐξ ἄλλου μέρους, ἔτι δὲ λαμβάνομεν σαφεστέραν γνῶσιν τῆς παρ' Αἰγυπτίους θεογονίας.

Ἐν πρώτοις δεῖν ἵνα προτάξωμεν, ὅτι ὁ ὑψίστος θεὸς παρ' Αἰγυπτίους ἀναφέρεται ἐν διαφόροις μνημείοις, παπύροις καὶ ἐπιγραφαῖς ὡς ἀναρχος, αἰδίας καὶ αὐτογενής ἐν δυοῖς προσώποις, πατήρ καὶ υἱὸς ἐν ταύτῃ, ἐξ οὗ καὶ ἡ κλήσις πληθυντικῶς ΟΙ ΟΝΤΕΣ (πάου-τι) ἀντὶ ὁ Ἰν, ἀναλόγως τοῦ ἑβραϊκοῦ Elohim (1).

(1) Elohim πληθυντικῶς, συντασσόμενον μετὰ ῥήματος ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, οἷον· bara Elohim — ἐποίησεν οἱ Θεοί, ἀντὶ ἐποίησεν ὁ Θεός. Γένεσ. α. 1.

Τὸ δόγμα περὶ τοῦ ἑνός καὶ μόνου Θεοῦ ἐν δυοῖς προσώποις, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, ἐτήρειτο πιστῶς ἐν Θήβαις καὶ ἐν Μέμφιδι· ἐν στήλῃ τινὶ προερχομένη ἐκ Μέμφιδος ἀναγινώσκεται· « Θεὸς ἐκ Θεοῦ, αὐθόπαρκτος, ἐν δυοῖς προσώποις, γένεσις πάντων ἐξ ἀρχῆς ». Κατὰ τὴν θηβαϊκὴν διδασκαλίαν τὸ αὐτὸ ἀναγινώσκεται περὶ τοῦ Ἄμωνος ἐν ὕμνῳ τινὶ Ράμεσσῆ τοῦ Γ' ἀφιερωμένῳ τῷ Ἄμωνι. « Ὁ Ἰν ἐν δυοῖς προσώποις, γένεσις πάντων καὶ ἀρχὴ, θεὸς ἐκ Θεοῦ, αὐτογενής. » Τὰ συνόντα δύο πρόσωπα κατὰ τὴν αἰγυπτιακὴν θεολογίαν δὲν ἀντιφάσκουσιν εἰς τὴν ἐνότητά τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ ἀναιροῦσι τὴν θείαν μονάδα· δι' ὃ καλεῖται ἑκάτερον τῶν δύο προσώπων ὁ ἑκάτερος τοῦ ἑνός (οὗα ἐν οὗα αἰγυπτιστὶ, ἧτοι ὁ εἰς τοῦ ἑνός), ὡς ὁ Ἰάμβλικος μεταγενεστερώς ἔγραφε περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Θεοῦ ὑποστάσεως « πρῶτος τοῦ πρώτου Θεοῦ ».

Ἐν τῇ Νεκροβίβλῳ ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται ἐν τρισὶν ὑποστάσει, ΧΕΠΕΡ, ΑΤΟΥΜ καὶ ΡΑ.

Χέπερ σημαίνει τὸ εἶναι καὶ γεννᾶν, ὅθεν ΧΕΠΕΡ ὁ Ἰν, ὁ αὐτογενής, ὁ Δημιουργός, ἡ γένεσις τοῦ παντός, θεὸς ὁ πατήρ. Σύμβολον τοῦ αὐτογενοῦς τῆς θεότητος ἦτο ὁ κύνθαρος (scarabaeus), καλούμενος χέπερ αἰγυπτιστὶ, περὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε κοινὴ δοξασία, ὅτι ἦτο ζῶον αὐτογενές, ὑπὸ θηλείας μὴ κυοφορούμενον (Ἦραπόλ. I. ἰ. - Αἴλιαν. περὶ ζῴων. X. 45. - Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωματ. V. 4.). Ἀλλὰ τὸ αὐτογενές τοῦ κύνθου καὶ ἐπομένως τῆς θεότητος καλούμενον καὶ μονογενές (1) ἔδωκεν αἰτίαν, ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων χριστιανῶν ἡ δευτέρα τῆς Τριάδος ὑπόστασις, ὁ Χριστὸς, καλούμενος « ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ μονογενής, » νὰ εἰκονίζεται συμβολικῶς διὰ τοῦ κύνθου παρὰ τοῖς Γνωστικοῖς, καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀποκαλῶσι τὸν Χριστὸν κύνθαρον, ὡς μεταξὺ ἄλλων ὁ Ἀμβρόσιος (2).

Ἀτοῦμ ἢ τοῦμ σημαίνει τὸ ἀρρήτον, τὸ ἀκατάληπτον, τὸ ἀπρόσιτον· ὅθεν ΑΤΟΥΜ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τὸ δημιουργόν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένοντο. (ΤΑΜΙΟ αἰγυπτιστὶ σημαίνει ποιεῖν, δημιουργεῖν.) ΑΤΟΥΜ ἐστὶ τὸ πρότυπον τοῦ ἀνθρώπου (ΤΜΕ αἰγυπτιστὶ σημαίνει ἄνθρωποι), ὅστις ἔγεινε κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν, μέτοχος πνεύματος, καὶ ὅστις μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν συγ-

(1) « Μονογενὲς μὲν, ἐστὶ αὐτογενές ἐστὶ τὸ ζῶον » [ὁ κύνθαρος]. Ἦραπόλ. I. ἰ.

(2) S. Ambros. in Luc. Lib. x. n. 113. [Christus] bonus scarabaeus, qui de stercore erigit pauperem. Οὕτως ἐξηγήθη καὶ ἡ περικοπή ἐκ τοῦ προφήτου Ἀββακούμ κεφ. ἰ. 14. κατὰ τὴν ἀλεξανδρινὴν τῶν Ο' μεταφράσιν· « Καὶ κύνθαρος ἐκ ξύλου φθέγγεται αὐτὰ », ὡς ὑπνοοῦσα τὸν Χριστὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. (Πρόλ. Θεοδώρητ. Τόμ. B. Hieronym. Tom. III. κτλ.)

καταλεχθήσεται τῷ Ἄτοῦμ, ἐνούμενος τῷ πνεύματι τοῦ οὐρανοῦ πατρός.

Ῥᾶ ἢ τοι ἥλιος, ἡ τρίτη ὑπόστασις ἔχει τὰ προσόντα τῶν δύο ἄλλων προσώπων, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου θεοῦ. ΡΑ εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ μονογενής, θεὸς ἐκ θεοῦ καὶ πρὸ αἰώνων θεός, ἔκφρασις τοῦ θεοῦ φωτὸς, νοητὸς ἥλιος, καὶ ψυχὴ ἡλίου τοῦ ὄρατου, τὸ φῶς τῆς δόξης τοῦ οὐρανοῦ πατρός καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης.

Τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα εἶνε ὁμοούσια καὶ ἀχώριστα, ἀποτελοῦντα τὸν ἕνα καὶ μόνον θεόν. Χέπερ, θεὸς ὁ πατήρ, ἀποκαλεῖται ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Αἰγύπτου διαφόρως· ἐν Θήβαις κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζεται Ἄμων, ἐν Μέμφιδι Φθα, ἐν δὲ τῇ Αἰδύδω, Ἀπολλωνοπόλει τῇ μεγάλῃ ἢ τοι Ἄτθω καὶ ἐν Ἡλιουπόλει, ὁ μὲν Χέπερ φέρει τὸ ὄνομα Ὅσιρις, ὁ δὲ Ῥᾶ ἀποκαλεῖται ἄλλεπαλλήλως Ὅσιρις καὶ Ὄρος, ἢ τοι ἥλιος φθίνων καὶ ἀναγεννώμενος. Ἡ θεότης ὡς θῆλυ ὄν δὲν ἀναφαίνεται ἐν τῇ Νεκυοβίβλω· τὸ ἄπειρον, ὅπου ἔλαβε χώραν ἡ γένεσις τῶν θεῶν καὶ ἡ πλάσις τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ὅποιον ἐν Θήβαις ἐτιμάτο ὑπὸ τὸ ὄνομα Μίμουτ ἢ τοι Μήτηρ τοῦ πατρός, καὶ ἐν Σάει ὑπὸ τὸ ὄνομα Νητθ ἢ τοι οἶκημα φωτὸς καὶ ἡλίου μήτηρ (1), ἐν τῇ κατὰ τὴν Νεκυοβίβλον γενέσει συνυπάρχει μετὰ τοῦ θεοῦ ἐξ ἀρχῆς ὡς κενὸν ἀδρανές καὶ τόπος τῆς πλάσεως ὑπὸ τὸ ὄνομα ΝΟΥΝ ἢ τοι ἄβυσσος. Πάντες οἱ λοιποὶ θεοὶ εἰσὶν ἐκπροσώπευσις τῶν ἰδιοτήτων, προσόντων καὶ δυνάμεων τῆς θεότητος καὶ ἀπόρροια τοῦ ὑψίστου θεοῦ, ὅστις μόνος ὢν « ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ἐποίησε πάντα τὰ ὄντα· οἱ νόμοι τῆς ὑπάρξεως ἐτέθησαν παρ' αὐτοῦ. »

Τὸ ιζ' κεφάλαιον τῆς Νεκυοβίβλου ἰδίως δίδει ἡμῖν εἰδήσεις περὶ τῆς αἰγυπτιακῆς κοσμογονίας καὶ μερικότητος ἐκ τῶν σκηνῶν τῆς μάχης μεταξὺ Ἰρρου καὶ Τυφῶνος, ἐπέχον τόπον ἐν ταύτῳ τῆς παρ' ἡμῖν Γενέσεως ἐν τῇ Παλαιᾷ, καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως ἐν τῇ Νέῃ Διαθήκῃ.

Ἐν ἀρχῇ ἦν αἰώνιον σκότος· εἰς τὴν φωνὴν Ὅσιριδος τοῦ ἀνάρχου θεοῦ τὸ συνάναρχον πνεῦμα Ἄτοῦμ, ἢ τοι ὁ ὑπὸ τὴν ἀόρατον καὶ ἀκατασκεύαστον γῆν ὑπάρχων χθόνιος ἐτι ἥλιος, ἐφάνη ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀβύσσου ὡς Ῥᾶ ἢ τοι Ἰρρος, ἥλιος ἀνατέλλων, μέγας θεὸς καὶ πατήρ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ διὰ τοῦ Ῥᾶ ἡλίου τοῦ ἀνατείλαντος ἐν ἀρχῇ ἐποιήθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ πάντα (ιζ'. 1. 2.).

Ὁ Ῥᾶ, καθὼς Ὅσιρις ὁ πατήρ, ἀναρχος ὢν καὶ παρ' ἄλλου μὴ ποιηθείς, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς γεννη-

θείς καὶ κυβερνῶν τὴν κτίσιν, ὠνόμασται Ἰρρος τὸ παιδίον, καὶ ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ παντός· τὰ ὄντα δὲν ἐγένοντο ἐκ τοῦ μηδενός « ἀλλ' εἰσὶ σπέρμα τοῦ Ὅσιριδος καὶ σώματα ἐκ τοῦ σώματός του », ἢ τοι ἀπόρροια τοῦ ὑψίστου θεοῦ καὶ μετέχοντα τῆς θεότητος (ιζ'. 3.), δι' ὃ καὶ καλεῖται ἀλλαχοῦ ὁ Ὅσιρις « ἀρχὴ τῶν ὄντων καὶ τῶν μὴ ὄντων, καὶ κύριος τῶν νόμων τῆς ζωῆς. »

Ὁ Ὅσιρις προηγήθη τοῦ φωτὸς, καὶ εἶναι τὸ ἀόριστον παρελθόν, πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰρρου· ἅμα τῇ ἐμφανίσει Ἰρρου τοῦ παιδίου ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς διακρίσεως ἀναμέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους, καὶ ἡ διαχώρισις τῶν δύο κόσμων, τοῦ τε ὄρατου καὶ ἀοράτου, ὕλικου καὶ νοητοῦ· τότε συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὅπερ ἐστὶ τὸ πλήρωμα τοῦ κόσμου, καὶ ἔλαβε χώραν ἡ τελευτὴ τῆς βασιλείας τοῦ Ὅσιριδος, τῆς ἀγαθοεργοῦ ψυχῆς τοῦ παντός, καὶ συμβολικῶς ἡ ταφὴ αὐτοῦ, ὁ δὲ υἱὸς Ἰρρος ἔλαβε τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ τῶν θεῶν, διαδεξάμενος τὸν πατέρα αὐτοῦ Ὅσιριν (ιζ'. 34.). Ἐκτοτε ὁ ἥλιος διατρέχων τὸ στερέωμα φωτίζει τὸν κόσμον καὶ κυβερνᾷ τὴν κτίσιν, ἡ δὲ νίκη τῆς τάξεως καὶ τοῦ φωτὸς ἐπὶ τοῦ πρὶν χάους καὶ τῆς αἰωνίου νυκτὸς δικαιωνίζεται διὰ τοῦ συμβολικοῦ πολέμου τῶν θεῶν κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους. Ἀρχηγὸς τῶν θεῶν ἐν τῇ μάχῃ ἐστὶν αὐτὸς ὁ ἥλιος, Ἰρρος τὸ παιδίον, ὅστις βοηθεῖα τοῦ Θωθ, ἢ τοι τοῦ θεοῦ λόγου, θριαμβεῖει κατὰ τοῦ Τυφῶνος Σήθ καὶ τῶν ἀκολούθων του πονηρῶν πνευμάτων. Ἡ ἡμέρα τῆς μάχης τοῦ Ἰρρου κατὰ τοῦ ὀνοειδοῦς Τυφῶνος, εἶνε ἡ λήξις τοῦ παλαιοῦ καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ νέου κόσμου, καὶ ὀνομάζεται ἡμέρα τῆς μάχης τῶν ὄψεων, ἢ ἡμέρα καθ' ἣν συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου τοῦ παντός, καὶ ἐδόθη τὸ κράτος καὶ ἡ βασιλεία Ἰρρω τῷ παιδίῳ (ιζ'. 5.).

Ἡ μάχη ἤρχισε τὴν νύκτα, ἣτις ὠνομάσθη « ἡ νύξ τοῦ μεγάλου πολέμου, ὅτε ἐφάνησαν οἱ υἱοὶ τῆς ἀποστασίας ἐν τῷ ἀνατολικῷ οὐρανῷ, ὅτε οἱ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου τοῦ παντός συνετρίβησαν· τότε ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ. Ὁ Ἰρρος ἐπατέθη κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους ἐν σχήματι αἰλουροῦ, δι' ὃ ἐκλήθη ὁ μέγας αἰλουρος, ὁ ἐν τῷ ἄλλοι τῶν περσεῶν ἐν Ἡλιουπόλει, ὁ ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ μεγάλου πολέμου σκοπῶν τοὺς ἀσεβεῖς, ὁ κριτὴς τῶν υἱῶν τῆς ἀποστασίας διὰ τὰς πράξεις αὐτῶν » (ιζ'. 23.) —

Μὲ τὰ λεγόμενα ἐνταῦθα συμφωνεῖ καὶ ἡ μαρτυρικὴ τοῦ Ἰραπόλλωνος λέγοντος (βιβλ. I. 6.), ὅτι ὁ αἰλουρος ἐθεωρεῖτο σύμβολον τοῦ ἡλίου, καὶ ὅτι τὸ ἐν Ἡλιουπόλει ζόσκον τοῦ θεοῦ ὑπῆρχεν αἰλουρόμορφον.

Ἐν τέλει τῆς μάχης ὁ Τυφῶν, φεύγων ἐν σχήματι ὄνου, βάλλει τὴν κόπρον αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τοῦ

(1) Ἡ ἐπὶ τῶν ἀγαλμάτων τῆς ἐπιγραφῆς ἔφερε· « Τὰ ὄντα καὶ τὰ ἐσόμενα καὶ τὰ γεγονότα ἐγὼ εἶμι » τὸν ἐμὸν χιτῶνα οὐδεὶς ἀνεκάλυψεν ὃν ἐγὼ καρπὸν ἔτεκον ἥλιος ἐγένετο. Πρὸ κλ. ἐν Τιμαίῳ, I. Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 9.

Ἰβρου, ὁ δὲ Ἰβρος λαμβάνων αὐτὸν βοηθεῖα τοῦ Θωθ ἀπὸ τῶν κρυφίων μελῶν τέμνει αὐτὰ εἰς ἐξουθενῆσαι τοῦ πονηροῦ καὶ τῆς κακίας (ἰζ'. 17.). Καὶ ἐν τῷ περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος βιβλίῳ τοῦ Πλούταρχου (κεφ. 50.) ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἰβρος παρίστατο ἐν Κοπτῶ φέρων ὡς τρόπαιον ἐν χερσὶ τὰ ἀποκοπέντα ταῦτα μέλη τοῦ Τυφῶνος.

Τὰ πάθη τοῦ Ὀσίριδος, καὶ τῆς Ἰσιδος τὰς περιπετείας μετὰ τῆς νίκης τοῦ Ἰβρου κατὰ τοῦ Τυφῶνος διαιώνιζον αἱ ἐορταὶ τῶν Αἰγυπτίων. Κατὰ τὸν περὶ Ὀσίριδος μῦθον τὰ πάθη αὐτοῦ ἔλαβον χώραν τὸν μῆνα Ἀθῶρ, τοῦ ἡλίου διαβαίνοντος τὸν σκορπίον· καὶ, καθ' ἃ ἐμνημονεύσαμεν ἐν ἀρχῇ, πρὸ 4,000 ἐτῶν τιώντι ἡ φθινοπωρινὴ ἰσημερία συνέβαινε κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ἀθῶρ ἢ τοι τοῦ καθ' ἡμᾶς Νοεμβρίου. Ἀλλὰ αἱ ἐορταὶ, καθὼς ἐπανηγυρίζοντο πρὸ 2,000 ἐτῶν καὶ ἐφεξῆς, καὶ ὅπως περιγράφει αὐτὰς ὁ Πλούταρχος ἐπὶ Ῥωμαίων, ἐορτάζοντο κατὰ τὰς αὐτὰς μὲν ἡμέρας καὶ τοὺς αὐτοὺς μῆνας ὡς καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων δυναστειῶν, ἀλλ' ἔτε ἤδη ἡ φθινοπωρινὴ ἰσημερία ἐγένετο τοῦ ἡλίου ὄντος ἐπὶ τοῦ ζῳδίου τοῦ ζυγοῦ, κατὰ τὸν μῆνα Θωῦθ, ἢ τοι τὸν καθ' ἡμᾶς Σεπτέμβριον, ὅτε ἤρχιζε τὸ νέον ἔτος, καὶ ὅτε μετέπειτα ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς ἐτέθη ἐκκλησιαστικῶς ἡ ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου.

Ἡ τοῦ Ὀσίριδος τελευτὴ ἐορτάζετο ἐν Αἰγύπτῳ τὴν 17 τοῦ μηνὸς Ἀθῶρ (13 Νοεμβρίου), διότι τότε ἐλέγετο ὅτι ἠφανίσθη ὁ Ὀσίρις, ὅτε τῶν ἐτησίων ἀπολειπόντων παντάπασιν, ὁ Νεῖλος ὑποχωρεῖ καὶ γυμνοῦται ἡ χώρα, μηκυνομένης δὲ τῆς νυκτὸς αὐξάνει τὸ σκότος, τοῦ δὲ φωτὸς μακραίνεται καὶ κρατεῖται ἡ δύναμις. Ταῦρος διάχρυσος περιβεβλημένος πέπλον ἐκ βύσσου μέλανα περιεφέρει ἐν πομπῇ, ὡς σύμβολον τοῦ χθονίου Ὀσίριδος, καὶ ὁ λαὸς περθηφορῶν ἐθρῆγει ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, ἀπὸ τῆς 17 μέχρι τῆς 20 Ἀθῶρ (13 μέχρι 16 Νοεμβρίου), τὴν τοῦ Ὀσίριδος εἰς ἄδου κατάβασιν, καὶ τὴν τῶν ὑδάτων τοῦ Νεῖλου κατάπτωσιν (Πλούτ. περὶ Ἰσιδ. 39.). Ἄξιον σημειώσεως ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς συμπίπτουσι καὶ παρ' ἡμῖν αἰρηστέαι τῆς τεσσαρακοστῆς.

Τὴν 29 τοῦ μηνὸς Κοῖάκ (25 Δεκεμβρίου), κατὰ τὰς χειμερινὰς τροπὰς, ὅτε ὁ ἥλιος ἦν εἰς τὸ σημεῖον τοῦ αἰγώνερω, ἐορτάζετο ἡ γέννησις Ὠρου τοῦ παιδίου, ἢ τοι Ἀρποκράτους, Ἰρ-πε-χροῦδ αἰγυπτιστῆ (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 39.), ἀπαλοῦ καὶ νεαροῦ μεταξὺ τῶν προανθούστων βλαστημάτων. Ἡ ἡμέρα αὕτη (25 Δεκεμβρίου) ἐκαλεῖτο παρὰ Ῥωμαίων *dies brumalis*, οὕσα ἡμέρα τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου, ὅτε ὁ ἥλιος ἀναγεννώμενος μεγαλύνεται καὶ ἐνδυναμοῦται, αὐξανομένων τῶν ἡμερῶν καὶ σμικρνομένων τῶν νυκτῶν τοῦ χειμῶνος. Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐορτάζετο ἐν Ῥώμῃ ἡ γέννησις Ἡλίου τοῦ

ἀπτητῆτος (*natalis solis invicti*), ἐν Περσίᾳ ἡ γέννησις *Mithra* ἢ τοι Μεσσίου, Θεοῦ τοῦ φωτὸς (πρὸβλ. Augustin. Homil. 190. - Ambr. Homil. 10.)· τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐορτάζεται καὶ παρὰ τῶν χριστιανῶν ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἀπανταχοῦ τῆς ἀρχαίας οἰκουμένης παρ' Αἰγυπτίους, Ῥωμαίους, Πέρσας καὶ χριστιανοὺς ἐψάλλετο κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν χειμερινῶν τροπῶν, « ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει ἴδε φῶς μέγαν, ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, καὶ φῶς ἀνέτειλεν ἡμῖν. » Ὁ Ἰβρος ἐκαλεῖτο τότε ἥλιος ἀνατέλλων, ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων θεός.

Τὴν 7 τοῦ μηνὸς Τυβί (2 Ἰανουαρίου) ἐορτάζετο ἡ ἀφιξίς τῆς Ἰσιδος ἐκ Φοινίκης, ὅτε ἔθυσον οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ ἐπλαττον πόπανα, ἐπ' αὐτῶν δὲ ἐσχημάτιζον ἵππον πατάμιον δεδεμένον, (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 50.). Τὰ πόπανα ταῦτα ἢ τοι πλακοῦντες ἦσαν ὅ τι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλόπηττα. Τότε ἐμνημονεύετο ὁ παρὰ τοῦ Τυφῶνος διαμελισμὸς τοῦ σώματος τοῦ Ὀσίριδος, καὶ ἡ κατάβρωσις τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ παρὰ τῶν ἰχθύων δξυρρύγγου, λεπιδοῦτοῦ καὶ φάγγου, ἀναλόγως τῆς καθ' ἡμᾶς τὴν πρώτην Ἰανουαρίου ἐορταζομένης περιτομῆς τοῦ Χριστοῦ, ἣτις παρ' Ἑβραίοις γίνεται διὰ κοπίδος φερούσης σχῆμα ἰχθύος. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν περιέφερον οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τὴν ἱεράν βοῦν, τὸ σύμβολον τῆς Ἰσιδος, ἐπτάκις περὶ τὸν ναὸν, καὶ ἐκαλεῖτο ἡ περιδρομὴ αὕτη *Ζήτησις τοῦ Ὀσίριδος* (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 51.).

Τὴν 14 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Τυβί (6 Ἰανουαρίου) ἐορτάζετο ἡ ἀνεύρεσις τῶν λειψάνων τοῦ Ὀσίριδος, ἡ καλουμένη *Ἐπιφανία Ὀσίριδος καὶ Θεοφανία*, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐορτὴ *Θεοφάνεια* (πρὸβλ. Zablonky, de diebus Aegyptiacis.). Τότε ἐγένετο καὶ ἡ τελετὴ τῆς Ὑδροσύσεως, ἢ τοι τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων τοῦ Νεῖλου· ὁ λαὸς ἐν πομπῇ καὶ λιτανείᾳ κτετέβαινε ἐπὶ τὸ ποταμὸν διὰ νυκτὸς, προπορευομένων τῶν στολιστῶν καὶ ἱερέων, ἐκφερόντων τὴν ἱεράν κίστην, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ὑδρὶα χρυσῆ ἐν ταύτῃ ἐχέστο ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον ἁγιαζόμενον παρὰ τῶν ἱερέων ἐρρηντίζετο ἐπὶ τοῦ περυστώτος λαοῦ, μετὰ τῆς προσφωνήσεως· « Εὐρέθη Ὀσίρις », ὁ δὲ λαὸς ἀντεφώνει μετὰ κραυγῆς· « Εὐρήκαμεν, συγχαίρομεν, ἀγαλλιασώμεθα ». (πρὸβλ. Πλούταρχ. περὶ Ἰσ. 39.). Ἡ τελετὴ ἐγένετο, ὡς εἶπομεν, διὰ νυκτὸς, μετὰ λαμπροδοξορίας, δι' ἃ ἐκαλεῖτο καὶ ἐορτὴ τῶν *Φώτων*· ἐτελεῖτο δὲ εἰς ἀνάμνησιν τῆς εὐρέσεως τοῦ ἐν ταῖς ὕδασι τοῦ ποταμοῦ βιβθέντος σώματος τοῦ Ὀσίριδος, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναβάσεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ. Πᾶσαι αἱ ἐθνικαὶ ἐκεῖναι τελεταὶ κριστάνουσι τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἡλίου εἰς τὸ ση-

μαίον του ύδροχούου, τὸ ὁποῖον εἰς τὰς ἀρχαιοτέρας σφαίρας ἐξεικονίζετο ἀπλῶς διὰ ὑδρίας καὶ ὕδατος.

Τὴν 13 τοῦ μηνὸς Μεχίρ (7 Φεβρουαρίου) ἐωρτάζετο εἰς Σαί *λυχνοκατὰ* εἰς τιμὴν τῆς Νηίθ, ὅτε ἐν νυκτὶ ἔκκλιον πάντες λύχνα πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ δι' ὅλης νυκτός, καὶ τοῦτο οὐχὶ μόνον ἐν Σαί ἀλλ' ἀπκνταχοῦ τῆς Αἰγύπτου (Ἡρόδοτ. II. 62.). Τὴν *λυχνοκατὰν* αὐτὴν ἐωρτάζον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ πέντε ἡμέρας πρότερον, κατὰ τὴν 2 Φεβρουαρίου, ὅτε ἐγίνοντο οἱ *καθαρισμοί*, ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα Φεβρουάριος ἦτοι Καθάρσιος μὴν (Πλούταρχ. Ῥωμυλ.) ἀπὸ τοῦ *februare* καθαρίζεσθαι. Ἡ ἐορτὴ ὠνομάζετο καὶ παρὰ Ῥωμαίοις *λυχνοκατὰ, festum candelarum*, καὶ ἐτελεῖτο ὑπὸ τῶν δεσποινῶν τῆς Ῥώμης διὰ νυκτερινῆς φωταψίας καὶ θαυροφίας εἰς τιμὴν τῆς Δήμητρος, ἀναζητούσης μὲ ἀνεμμένας δαδὰς τὴν ἀρπαγεῖσαν κόρην. Κατὰ μίμησιν τῆς ἐθνικῆς ταύτης πανηγύρεως ὠνομάσθη ὑστερώτερον καὶ ἡ παρὰ χριστιανούς ἐορτὴ τῆς Ἰπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ ἡμέρα τοῦ καθαρισμοῦ τῆς Παρθένου, τελουμένη τὴν αὐτὴν ἡμέραν, 2 Φεβρουαρίου ἢ τοι καθαρσίου μηνὸς, ἐτι δὲ παρὰ δυτικοῖς ἐορτὴ τῆς *λυχνοκατὰς* (*festum candelarum* γαλλιστὶ *Chandelier* γερμ. *Lichtmess*). « Ὅτου δὲ ἐνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νύξ αὐτῆ, ἐστὶν ἱερός περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος » παρατηρεῖ ὁ Ἡρόδοτος (II. 62.), καὶ ὁ ἱερός αὐτὸς λόγος ἐμοιάζει πως πρὸς τὸν τοῦ Εὐαγγελίου, « φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν » (Λουκ. β'. 32.). Πρὸς. *Hospinian de origine festor.* p. 33.

Ἡ 30 καὶ τελευταία ἡμέρα τοῦ μηνὸς Μεχίρ (24 Φεβρουαρίου) ἐωρτάζετο ὑπὸ τὸ ὄνομα « πλήρωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἱεροῦ, Οὐθκ αἰγυπτιστὶ, (Νεκυβιδλ. ρμ'), ἢ τοι συμπλήρωσις τοῦ ἡμίσεος ἔτους, ἐπὶ τῆς πρώτης τοῦ Θωῦθ. Τὴν 4 τοῦ μηνὸς Φαμενώθ (25 Φεβρουαρίου) ἐωρτάζετο ἡ ἐμβάσις τοῦ Ὀσίριδος εἰς τὴν Σελήνην, ἢ τοι ἡ κατὰ τὴν πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας νομηνίαν σύνοδος τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης εἰς τὸ σημεῖον τοῦ κριοῦ (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 43.).

Αἱ τρεῖς ἡμέραι πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἢ τις ἐπὶ Ῥωμαίων ἐλάμβανε χώραν τὴν 29 τοῦ μηνὸς Φαμενώθ (28 Μαρτίου), ἦσαν ἡμέραι *πένθους* ἐν Σαί παριστῶντο τὰ πάθη τοῦ Ὀσίριδος, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἀφοῦ ἐθρήνον τὸν παθόντα καὶ ταφέντα Ὀσίριν, τὴν τρίτην ἡμέραν ἐωρτάζον τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν. (Πρὸς. *Minut. Felix* καὶ *Augustin. C. D. VI. 40.*) Οὕτω τὰ πάθη τοῦ Ὀσίριδος καὶ ἡ ἀναβίωσις αὐτοῦ ἐωρτάζοντο δις τοῦ ἔτους, κατὰ τε τὴν φθινοπωρινὴν καὶ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, διὰ τὰς ἐν Αἰγύπτῳ δις τοῦ ἔτους γινόμενας σποράς τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ βλαστῆσεις,

τῶν Αἰγυπτίων λεγόντων, ὅτι ἐθάπτετο μὲν ὁ Ὀσίρις ὅτε ἐκρύπτετο ἐν τῇ γῆ σπειρόμενος ὁ καρπός, καὶ αὖθις ὅτι ἀνεβίου καὶ ἀνεφαίνετο ὅτε ἤρχιζεν ἡ βλάστησις (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 65.). Τὰς τρεῖς ἡμέρας τῶν παθῶν τοῦ Ὀσίριδος οἱ Αἰγύπτιοι τοῦ περὶ Θήβας νομοῦ, οἵτινες εἶχον ἱερούς τοὺς κριοὺς καὶ οὐδέποτε τοὺς ἐθυσίαζον, τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἐορτὴν ἄγοντες Ἄμων τῷ κριοφόρῳ, ἢ τοι τῷ ἡλίῳ ἐν τῷ ζῳδίῳ τοῦ κριοῦ, ἔσφαζον κριὸν, καὶ ἀποδειραντες, διὰ τοῦ δέρματος ἐνέδυσον τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, ἐκεῖνοι δὲ ἐτύπτοντο περὶ τὸ ἱερόν, πενθοῦντες τὸν κριὸν καὶ ὀλοφυρόμενοι, καὶ ἀκολούθως ἔθαπτον αὐτὸν ἐν θήκῃ ἱερᾷ (Ἡρόδοτ. II. 42.). Ἡ ἐπιούσα ἡμέρα ἦτο ἡμέρα ἐορτῆς καὶ ἀγαλλιάσεως, καθ' ἣν ἐδοξάζετο ὁ ἄμνος, τοῦ ἡλίου ὑψουμένου εἰς τὸ σημεῖον τοῦ κριοῦ. Παρὰ τοῦ Ἐπιφανίου (κατὰ αἰρέσ. 19. 3.) γνωρίζομεν, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι γενικῶς κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν ἔχριον τὰ πρόβατα χρώματι ἐρυθρῷ ἐν σχήματι δίσκου, ὡς σύμβολον τοῦ ἡλίου ἐν τῷ σημείῳ τοῦ κριοῦ, καὶ ἡ συνήθεια αὐτὴ διαρκεῖ ἐκ παραδόσεως μέχρι τῆς σήμερον μεταξὺ χριστιανῶν τε καὶ μωαμεθικῶν Αἰγυπτίων. Κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐγίνοντο τότε καὶ αἱ θυσίαι τῶν ἄμνων τοῦ πάσχα παρ' Ἑβραίοις, προσεφέροντο δὲ ἄμνοι ἄμωμοι καὶ ἄσπιλοι, πρόβατα τέλεια (Ἔξοδ. 18. 5.). Πάσχα σημαίνει *διάβασις*, καὶ ὑπαινίττεται τὴν διάβασις τοῦ ἡλίου ἀπὸ τῶν χειμερινῶν σημείων τοῦ ζῳδιακοῦ εἰς τὰ τοῦ ἔαρος κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, τοῦ ἡλίου παροδεύοντος τὸν κριόν. Ἐξ ἄλλου μέρους ὁ Κεδρηνὸς ἀναφέρει, ὅτι « καὶ τὸ κύριον πάσχα ἐορτάζειν ἡ ἐκκλησία παρέλιπε τὴν ΚΕ' τοῦ Μαρτίου μηνὸς » (29 τοῦ μηνὸς Φαμενώθ), καθότι ἡμέρα τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ἦτο ἡ κγ' Μαρτίου (27 Φαμενώθ) τοῦ δεκάτου ἐνάτου ἔτους τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου· προσθέτει δὲ, ὅτι ἡ ἡμέρα αὐτὴ τοῦ πάσχα τῶν χριστιανῶν ἦτο καθ' ἣν εἰσῆρχετο ὁ ἥλιος εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ κριοῦ, « ἡμέρα ἐορτῆς ἀγία καὶ χαρμόσυτος παρ' Αἰγυπτίοις ». Οὕτως ἡ ἡμέρα τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Ὀσίριδος, 28 Μαρτίου, κατέστη καὶ νόμιμος ἡμέρα ἐορτῆς τῆς ἀναστάσεως τοῦ σωτῆρος, ἡμέρα καθ' ἣν καὶ ἐν Ῥώμῃ ἐπανηγυρίζοντο τὰ *Ἰλάρια* πρὸς τιμὴν τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἀπαιτεῖ ἵνα ἐορτάζηται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, δὲν συμπίπτει ἐπακριβῶς πάντοτε μὲ τὴν 28 Μαρτίου· ἀλλ' ὅμως πανηγυρίζεται ἀεὶ ποτε ὄντος τοῦ ἡλίου ἐν τῷ σημείῳ τοῦ κριοῦ, ὅσον ἐνεστὶν εὐθὺς μετὰ τὴν ἰσημερίαν, καὶ τότε σφάζονται καὶ παρ' ἡμῶν οἱ ἄμνοι τοῦ πάσχα, εἰς μνήμην τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ ὡς ἄμνου ἄμωμου καὶ ἄσπιλου Χριστοῦ (Πέτρ. Α. Ἐπιστ. 19.).

Ἡ 25 Μαρτίου ἦτο συγχρόνως καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἦνε ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παρθένου παρὰ χριστιανοῖς, ἡμέρα καθ' ἣν συναλήφθη κατὰ σάρκα ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ πρὸ αἰώνων θεός, καὶ ἐν ταύτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, *quod in ea nocte et vitam recepit, cum passus est.* (Lactantius.) Οὕτω καὶ παρ' Αἰγυπτίους κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἰσημερίας τὴν 29 Φαμενώθ (25 Μαρτίου) ἑορτάζετο ἡ ἀνάστασις τοῦ Ὀσίριδος καὶ ἡ σύλληψις Ἰβρου τοῦ παιδίου ἡ τοι Ἀρποκράτους· « Τίκτεσθαι δὲ Ἀρποκράτην [Αἰγύπτιοι λέγουσι] περὶ τροπᾶς χειμερινᾶς --- τὰς δὲ λοχείους ἡμέρας ἑορτάζειν μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν » (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 65.). Λοχείους ἡμέρας καλεῖ ἐνταῦθα ὁ Πλούταρχος τὰς τῆς συλλήψεως, διότι ἀληθῶς ἀπὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μέχρι τῶν χειμερινῶν τροπῶν, καθ' ἃς ἐγεννήθη ὁ Ἀρποκράτης, ἀριθμοῦνται ἐννέα μῆνες, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς συλλήψεως τοῦ Σωτῆρος τὴν 25 Μαρτίου μέχρι τῆς γεννήσεως αὐτοῦ τὴν 25 Δεκεμβρίου, ἡ τοι τὴν 29 τοῦ μηνὸς Χοϊάκ, ἡμέραν τῆς γεννήσεως Ἰβρου τοῦ παιδίου.

Τὴν νύκτα τῆς 11 Παῦνι (5 Ἰουνίου) ἑορτάζοντο τὰ Νειλῶα, εἰς τιμὴν τῆς ἀρχομένης τοῦ Νείλου ἀναβάσεως (Ἡλιοδώρος. Λιδάσιος), καὶ ἡ ἑορτὴ αὐτὴ ἐξακολουθεῖ μετὰ τῶν χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν Αἰγυπτίων μέχρι σήμερον, καλουμένη *Λεῦλετ ἐν Νώκτα*, ἡ τοι ἡ *νύξ τῆς σταγόνας*, καθ' ἣν νομίζεται ὅτι καταπίπτει σταγῶν ὕδατος ἐξ οὐρανοῦ προάγουσα τὴν τοῦ Νείλου ἀνάβασιν.

Τὴν νύκτα τῆς 30 Παῦνι (24 Ἰουνίου), ἡ τοι τὴν νύκτα τῶν θερινῶν τροπῶν, ἦναπτον πυρὰ ἀπανταχοῦ τῆς Αἰγύπτου (Ἐπιφάν. κατὰ αἰρέσ. I. 18) καὶ τοιαῦτα ἀνάπτανται μέχρι τῆς σήμερον παρὰ τῶν νῦν Αἰγυπτίων, ὡς γίνεται καὶ μετὰ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν χριστιανῶν τὴν νύκτα τῆς 24 Ἰουνίου, ἡ τις ἐστὶν ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· διότι, καθὼς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν γεννᾶται τὴν 25 Δεκεμβρίου, κατὰ τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον, ὅτε αὐξάνται αἱ ἡμέραι, οὕτω γεννᾶται καὶ ὁ πρόδρομος καὶ βαπτιστὴς Ἰωάννης τὴν 24 Ἰουνίου, κατὰ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον, ὅτε αἱ ἡμέραι ἀρχίζουσι νὰ ἐλαττωθῶνται· διὰ τοῦτο ἀποδίδεται τῷ Ἰωάννῃ τὸ λόγιον περὶ τοῦ Χριστοῦ· « Ἐκεῖνον δὲ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττωσθαι. (Ἰωάνν. γ'. 30.). *In nativitate Christi dies crescit, in Ioannis nativitate decrecit.* (August. Serm. XII. in Natal. Domini.).

Τὴν 30 τοῦ μηνὸς Ἐπιφι (24 Ἰουλίου) ἑορτάζετο « ὀρθοκλιμῶν Ἰβρου γενέθλιον, ὅτε σελήνη καὶ ἥλιος ἐπὶ μιᾷ εὐθείᾳ συνετύγχανον, ὥστε οὐχὶ μόνον τὴν σελήνην ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον ὄμμα τοῦ Ἰβρου καὶ φῶς ἐνόμιζον » (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 51.).

Τὴν 23 (ὀγδόην φθίνοντος) τοῦ μηνὸς Φωφῆ (20 Ὀκτωβρίου) ἑορτάζετο « βακτηρίας ἡλίου γενέθλιον », ἡ τοι τὰ γηρατεία τοῦ Ὀσίριδος κατὰ τὸ φθινόπωρον, τοῦ ἡλίου φθίνοντος καὶ δίδοναι βακτηρίας δευμένου καὶ ὑπερείσματος, γινομένου ἐνδεοῦς κατὰ τε τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητά, κλινομένου καὶ πλαγίως ἀποχωροῦντος κατὰ μικρὸν ἀφ' ἡμῶν (Πλούταρχ. περὶ Ἰσιδ. 51.).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Μηνὶ Ἀπριλίῳ. 1865.

T. A. ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ ἰατρός.

ΑΙ ΔΥΟ ΕΞΑΔΕΛΦΑΙ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΝΑΥΤΙΚΟΝ

ὑπὸ

G. DE LA LANDELLE.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

(Συνέχ. τῆς φυλλάδ. 361 — 366 καὶ 868.)

Η'.

Ὁ ἰατρός Ἐστουρζῶ, ἰδὼν τὸν σφυγμὸν τοῦ Μονταιγλῶν,

« Καλὰ σὲ ἔλεγα, εἶπεν αὐτῷ, νὰ μὴ τρέχῃς ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ὅπως ἔκαμνες μετὰ τὸν σεισμόν. Ἀλλὰ τί νὰ γίνῃ! εἶναι ἀνάγκη ἐνεργητικῆς θεραπείας· πρὸ πάντων δὲ μὴ καταβάλλεσαι, φίλε μου, ἔχε θάρρος· αὐτὸ εἶναι τὸ καλλίτερον ἰατρικόν. »

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐμεδιάσεν ἀκούων τὸν ἰατρὸν συσσωρεύοντα, ὅπως ἀπατήσῃ αὐτὸν, τὰς λέξεις ἐνεργείας καὶ ἡπατίτις.

« Βλέπω ὅτι ἔχω τὸν κίτρινον πυρετὸν, ἰατρὲ, μὴ ζητῆς νὰ με ἀπατήσῃς· ἔσο ἡσυχος, δὲν με λείπει τὸ θάρρος. »

— Ἠξέυρω ὅτι δὲν πάσχεις ἔλλειψιν γενναιότητος, » ἀπήντησεν ὁ Ἐστουρζῶ.

Ὁμιλῶν δὲ ὁ ἰατρός δὲν ἔχανε καιρὸν· διότι παρασκευάζετο νὰ φλεβοτομήσῃ τὸν πάσχοντα, ὅπως ἐξασθενίσῃ αὐτὸν καὶ ἐλαφρώσῃ οὕτω τὴν ὡς πεπυρακτωμένον σίδηρον καίουσιν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Ὁ Μονταιγλῶν ἔκειτο ἐπὶ τῆς αὐτῆς κλίνης ἐφ' ἧς εἶχεν ἐκπνεύσει ὁ Κ. Δεγαλέ· περιστοίχιζον δ' αὐτὸν ἡ Ἔμμα, ὁ Ἰούλιος, ἡ Καλυψὼ καὶ αἱ μιγάδες, προσέχουσαι καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα τῶν κινήματων αὐτοῦ· ὁ δὲ φροντιστὴς διήρως παρ' αὐτῷ ὅσας στιγμὰς τῷ ἀφινεν ἐλευθέρας ἡ ὑπηρεσία· ἦσαν ὅμως αὐτὴ σπάνια, διότι ἡ προσεχὴς ἀναχώρησις τῆς Δάφνης εἶχεν αὐξήσει σημαντικῶς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ. Ὁ Μαστρο-Ματθαῖος καὶ ὁ Καρτοννὲ ἐπεσκέψαντο ὡσπύτως τὸν ἀξιωματικόν, ὑπέστρεψαν δ' εἰς τὸ